Hava ve emir

İstanbul'dan okuyucumuz: "Allah'ın emir ve irâdesinin varlıklara hâkim olduğunu nasıl anlarız? İnsanın amelinde Allah'ın dileği mi esastır, emri mi esastır? Allah insanlara emrettiği halde dilemezse ne olur?"

Her şeyde hiç kimsenin gözünden kaçmayan eşsiz itaat, mükemmel âhenk ve benzersiz düzen; bize, her şeyin Allah'ın emrine ve irâdesine harfiyen boyun eğdiğini gösterir. Kur'ân'ın şiddetle beyan buyurduğu, "Gökte ve yerde ne varsa Allah'ı tesbih eder."1 hakîkatını; akıl sahibi herkesin, zerrelerden kürelere her şeyde görmesi ve her nevi varlıkta müşahede etmesi hiç de zor değildir.

Hayat sahibi olsun, cansız olsun, şuurlu olsun, şuursuz olsun, her bir varlığın Allah'ın emirlerine mutlak itaatinin, onun ibâdeti ve tesbihi hükmünde olduğunu aklen görmenin mümkün olduğunu beyan eden Bedîüzzaman Hazretleri; varlıkların ibâdetlerinin ve tesbihlerinin, vazîfelerinden ibâret olduğunu, şuursuz varlıkların gayet şuurkârâne, intizamperverâne ve ubûdiyetkârâne işler yapmasının ve vazîfeler görmesinin, onların Allah'ın emrine isyansız bir şekilde boyun eğmiş olduklarını gösterdiğini kaydeder.2

Meselâ câmid, hayatsız, şuursuz, mütemâdiyen çalkalanan, kararsız, fırtınalı ve hedefsiz bulunan ve azot ile oksijenden ibâret olan şu havanın; teneffüsü karşılama ve bitkilerin aşılanmasını sağlamaktan tutun, tâ ses, ışık, görüntü ve elektro-manyetik kuvvet nakline kadar, tâ telsiz telefon, telgraf ve radyo yayınlarını hassas bir ölçü ile algılaması ve iletmesine kadar gayet hakîmâne, rahîmâne ve san'atkârâne işlerde çalıştırılması ve vazîfeler yapması açık ve net bir şekilde ispat eder ki, bu hava ve rüzgârın her bir zerresi, Kerîm bir Âmir'in emri ile hareket eder, emri anlar, dinler ve itaat eder.3

Saîd Nursî Hazretlerine göre, havanın böylesine hassas bir vazife icra ettiği halde vazîfesinde aslâ şaşırmaması ve asla ihmali bulunmaması, hava unsurunun Allah'ın emir ve irâdesinin arşı bulunduğunu gösterir.4 Aynı şekilde her bir elementin sayısız cisimlerin vücutlarına girip işlemesi ve çıkması, sonra tekrar başka bir cisimde terkip olunması ve bütün zerrelerin aynı şuurlu vaziyeti göstermesi; her birisinin bir Âmir-i Alîm'in emriyle sevk edildiğini bildirir.5

Üstad Bedîüzzaman, rûhun da emir âleminden, irâde sıfatından gelen ve vücûd-u hâricî giydirilmiş bir fıtrî kânûn ve bir nâmûs-u zîşuur olduğunu; kâinattaki bütün kânûnların birer emirden ibâret olduğunu; tabîât kânûnlarına kudret-i ezeliye tarafından birer vücûd-u hâricî giydirilirse her bir kânûnun mücerred birer rûh olacağını; rûhun başından şuurun alınması hâlinde ise bir kânûndan ibâret kalacağını belirtir.6

İnsanın ise, diğer varlıklara nazaran ayrı bir hususiyeti vardır. İnsan, hareket ve davranışlarında kendisine cüz'î irâde verilmiş, kâinâtta--cinlerden başka—tek sınıftır. İnsanın davranışlarından mes'ûl olması da, cüz'î irâdesinden dolayıdır.

Yani, Allah insanları da diğer varlıklar gibi, emirlerine uymaya memur kılmıştır. Bunun için insana gerekli güç ve kudreti ihsan ve îcad eden de bizzat Hâlık Teâlâ'dır. Fakat insanı davranışlarında zecir, icbar ve zorlamaya tâbi tutmamış, cüz'î irâdesi ile baş başa bırakmıştır. Cüz'î irâdesi ile amel eden insana hayırlı amellerinde sevap vermesi, şerli amellerinde ise günah yazması bundandır. Cenâb-ı Hakk'ın, pişman olmaları ve tövbe etmeleri halinde günahkâr kullarını affetmesi de, kullarının arınmasını dilediğini gösterir.

Binâenaleyh; Cenâb-ı Hak emirlerinin kullarınca uygulanmasını elbet ister. Bunun için kullarından hiçbir yardım ve inâyeti de esirgemez. Fakat ilk adımı ve ilk yönelişi kulları atmalıdır. Çünkü kendilerine cüz'î irâde verilmiştir.

Dipnotlar:
1- Saff Sûresi, 61/1.
2- Mektûbât, S. 384.
3- Şuâlar, S. 100.
4- Sözler, S. 148.
5- Sözler, S. 627.
6- Mektûbât, S. 454; Sözler, S. 478.